

Contribuția evreilor la viața muzicală în Timișoara în secolul XX

Lista de mai jos este un punct de plecare pentru istoria prezenței evreilor în viața muzicală din Timișoara.

Informații de la Trude Catona, Ladislau Roth, Tomi Laszlo, Annie Hammer, Tibi Schatteles, Adrian Szasz, Auscher Robi, Goldi Goldenberg, Schlosser (Gerö) Kati, Iudit și Duci Cohen, Getta Neumann, **Imre Deutsch, Otto Nowy, Feri Reich, Eva Gersch**. Unele date provin din *Compendiul personalităților evreiești* de Karcsi Weidmann.

„Zur Musikgeschichte der Banater jüdischen Gemeinden“ , von Dr. Franz Metz
<http://www.edition-musik-suedost.de/html/juden.html>

A

Aczel Ervin, elevul lui Havas Lilly ; a studiat la Academia de Muzica din București și Cluj. Dirijor la Oradea. A dat concerte și la Timișoara. Dirijor la Szeged, Ungaria.

Alexander Oscar – contrabas. Israel

B

Banat Gabriel (Hirsch), 1926 Timișoara, violonist și scriitor. USA.

Informații pe : <http://www.bjt2006.org/gbanat.html>

Banat playing Bartok.

<http://www.youtube.com/watch?v=HPI9-68yUh4>

Brauch Bruno - farmacist de profesie, muzician contrabas și tympan

Bruck Charles (Karcsi), 1911, Iosefin, Timișoara – 1995, Maine, SUA. Fiul unui macelar kosher, elev la Liceul Israelit, coleg de clasă cu Gheorghe Hammer. A studiat în Franța și la vârsta de 25 de ani, a devenit vice-dirijor al orchestrei simfonice din Paris. În timpul ocupației naziste, și-a pierdut poziția. A participat activ în *La Resistance*. După război a devenit dirijor al Operei Regale Olandeze (1950-1954) și apoi (1955-1965) al filarmonicii din Strasbourg, iar în fine (1965-1970) a fost dirijorul orchestrei simfonice a radio-televiziunii franceze. În 1970 s-a mutat la Hancock, Maine, USA, fiind numit șef al faimoasei școli de dirijori care poartă numele fondatorului său, Pierre Benjamin Monteux (1875-1964).

In 1946, Bruck a venit in orasul sau natal si a dirijat doua sau trei concerte, intre altele cu marea pianista Monique de la Bruchollerie pe care el a adus-o la Timisoara.

C

Cilibiu Viliam, cantor

Corul Hasamir, infiintat in 1931. Dirijori : Dr. Josef Willer, Franz Tietz si Filaret Barbu.

D

Deak Tamas (Deutsch Tomi), muzicolog si pianist, scriitor, traducator de opera,decedat.

E

Edelstein Eli - violonist la Orchestra Filarmonica Tel Aviv.

Eizikovits Klari, pianistă. După război a făcut studii de pian la Conservatoriul din Budapesta. A imigrat în Israel.

Eizikovits Maximilian, profesor de muzică la Liceul Israelit, Timișoara. După război, profesor la Conservatoriul din Cluj.

Engel Thomas – violonist. Africa de Sud

Erdelyi Isolda, prof. Istoria Artei

F

Farago Ernest (1920, Timisoara – 2012, Alexandria, VA, USA). Studii la Roma, Sienna. violonist la National Symphony Orchestra.

Farago Marcel (1924, Timisoara) studii: Bucuresti, Paris; violoncelist la Philadelphia Orchestra (1956-1994); compozitor. Farago Ernest, Marcel si Frank s-au nascut intr-o familie de muzicieni. Tatal a fost violonist, decanul unui conservator de muzica.

Feller Otto, cantor la Sinagoga din Fabric

Fellner Sulamit – pianista, participanta la numeroase programe radio ca solista si in formatie de camera cu fiii ei, violonist si violoncelist.

Fischer Hugo, cantor la Sinagoga din Fabric

Fischer Samuel, dirijorul corului din Sinagoga din Fabric ; dirijorul corului *Hazamir*

Földvari Ernő, ulterior Ernest **Paldi**, pianist și dirijor. A făcut studii de pian la Budapesta. După război a fost dirijor la Opera maghiară din Cluj. A fost activ ca dirijor la Opera din Tel Aviv, Israel și în Elveția, unde a dat cursuri de pian.

Freund Eva, pianista corepetitoare la Opera din Cluj ; actualmente profesoara de pian în Israel.

Freund Leo, pianist solist

Friedmann Andor (1869-1926), pianist și organist la Sinagoga din Fabric

Friedmann Robi, acum Ron **Porath**, violonist, prim-violonist la Filarmonica din Tel Aviv.

Füredi Ladislau (1928-2002) muzicolog, violonist, profesor, critic muzical. După ce a fost exclus de la Liceul Piarist, a fost elev la Liceul Israelit.

G

Gersch Paul (1929-2012), violist amator, elev al violonistului de renume Iosif Brandeisz ; a cântat în diferite formații de muzică de cameră. Membrii formației la Timisoara: Ervin Junger, pian, Alexander Tal, vioara, Rudi Brauch violoncel, Paul Gersch viola.

Györi Tibor, corepetitor și bariton specializat în interpretare de Lieduri

Grosz Ivan, violonist

H

Haas Andrei, cântăreț

Halm Gustav, vioara. Israel

Havas Lilly, profesoara de pian; a predat cursuri de istoria muzicii

Hermann Gyuri, violonist. Israel

Herskovits Augusta, profesoară de pian ; a predat și jazz clasic

Hirschl Imre, muzician de jazz.

Holender Ioan (1935), cântăreț de operă, mai târziu directorul Operei din Viena

J

Junger Ervin, muzicolog și compozitor. Născut în 1931, fost elev la Zsidlic, (Liceul Evreiesc din Timisoara), coleg de clasă cu Fredi Weisz. A studiat la Academia de Muzică din Cluj în clasa de pian cu prof. Kardos Magda și compoziție cu prof. Max Eisikovits. A predat la Academia din Cluj, iar după *alia*, la Academia de Muzică din Te-Aviv. Este autorul a numeroase compoziții muzicale (sinfonii, muzica de cameră, muzica corală, ciclul de cântece) și publicații. În prezent locuiește la Haifa.

Bass Yoram Chaiter singing Erwin Junger's *Night Song*

<http://www.youtube.com/watch?v=2YUMe51dPqk>

K

Kardos Magda, profesoară de pian cu mulți elevi care au devenit muzicieni renumiți. Eleva lui Béla Bartok. Ciclul *Játékok de György Kurtág*, primele patru culegeri de piese pentru pian, au ca motto "In memoriam Magda Kardos".

Katz Solomon, cantor la Sinagoga din Cetate

Klein Geza, cantor la Sinagoga din Fabric

Kohn Edit, profesoara de pian la Haifa, Israel

Kohn Ernest, cantor la Sinagoga din Fabric

Kohn Elemér, celebrul baterist al orchestrei jazz Hirsch-Schönberger; cânta la "Újságíró Klub" în fiecare seară în anii 1945-48

Kurtág György (1926, Lugoj), compozitor; elev al profesoarei de pian Kardos Magda în anii 1940 ; elev pentru compoziție al lui Max Eisikovits, profesor de muzică la Liceul israelit, mai târziu profesor la Academia de muzică din Cluj.

Kurtág, Játékok

<http://www.youtube.com/watch?v=BQJphaXuO2s>

Játékok. Interpretat de compozitor și soția lui, Marta

<http://www.youtube.com/watch?v=UzRsDD5xbOE>

L

Laufer Wolfgang (1947, Timișoara–2011, SUA), violoncelist. Tatăl lui Wolfi Laufer a fost solist în corul din Sinagoga din Fabric și corist în corul *Hazamir*. Prim-violoncelist al Orchestrei de Radio din Ierusalim ; prim-violoncelist în

Filarmonia din Hamburg ; prim-violoncelist la Festivalul Wagner din Bayreuth ; violoncelist în formația de muzică clasică *Fine Arts Quartet*

P

Philipp Ella, pianistă; profesoara de pian

Philipp Judith, fiica lui Ella, pianistă, profesoara la Conservatorul de muzica Israel, decedată.

R

Reich Ephraim, n. 1933, violonist, de 40 de ani membru în diferite orchestre, în prezent violonist în orchestra simfonică din Căminul Shmaryahu, lângă Herzliya.

Reich Lenke, profesoară de pian. Căsătorită Novac. După război a trăit la București.

Romașcanu Ștefan, violonist. Studii la Conservatorul din Budapesta. Violonist în *Orchestra Romandă* de Lausanne, Elveția.

Roth Ladislau, dirijorul orchestrei Operei din Timișoara (1947 – 1960), Israel

Rubel Francisc, fagot. Israel

Russo Ioan, chirurg de profesie, muzician amator

S

Schönberger Paul, jazz, duet cu Imre Hirschl; bateristul Elemér Kohn Germania - Israel

Székely Eva, fiica lui Székely Jenő, violonistă. Profesoară la un Conservator de muzică în SUA.

Székely Jenő, violonist la Filarmonica Timișoara. A predat vioară la Timișoara, apoi în SUA.

Székely (Eckstein) Vera, profesoara de pian la Facultatea de Muzică a Universității de Vest Timișoara, trăiește în Timișoara

T

Tal Alexander (Deutel Sanyi-Lina), 1932 – 2005. A studiat vioara cu Weinberg Ibi. A ajuns in Israel la varsta de 19 ani si a fost ani de zile Konzertmeister la Filarmonica Israeliana (IPO) si dupa 1974 la Filarmonica din Amsterdam si Hilversum Radio Orkest. A fost prim violonist in Haydn Quartet si in Israel New String Quartet. Michal Tal, fiica lui, este o pianista renumita in Israel.

Vivaldi, Summer

http://www.youtube.com/watch?v=KDqea-k_oXo

Concertul de vioara nr. 2 de Bartok (inregistrat ca disc)

http://www.youtube.com/watch?feature=player_embedded&v=NIOPDNAWEKg#!

W

Weinberg Viorica (Ibi), Markovitsh – prim-violonistă în Orchestra Filarmonicii Timișoara

Weiss Eugen (Jenö), cantor la Sinagoga din Fabric

Weiss Ferdinand/Fredi (1932, Timisoara – 2002, Cluj) elev la Liceul Israelit Timișoara; elevul lui Philipp Ella; profesor la Academia de Muzica din Cluj; a acompaniat la pian pe Stefan Ruha, Ion Voicu, printre altii.

Stefan Ruha, vioara, Ferdinand Weiss, pian - Kreisler

<http://www.youtube.com/watch?v=RrjBrH1pl6U>

Henryk Szeryng, vioara, F. Weiss, pian – Prokofiev

<http://www.youtube.com/watch?v=LLHcHqVRhiU>

Wertheimer A., vioara. Israel

Wiener ? prof canto

Willkovits Ekaterina, solistă la Opera din Timișoara și Cluj

Winkler Eva, violonistă - Israel

Wisinger Endre, pianist jazz